



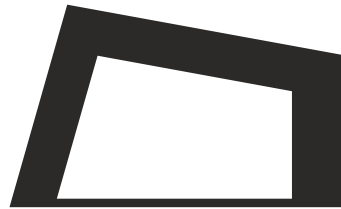
PANEMUNĖS  
PILIS

# EDUKACINIAI UŽSIĖMIMAI

pagrindiniam ir viduriniam  
ugdymui (9–12 klasių  
mokiniams)







PANEMUNĖS  
PILIS

**VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS PANEMUNĖS PILIES**

**MUZIEJUS-GALERIJA**

Edukaciniai užsiėmimai  
pagrindiniam ir viduriniam ugdymui  
(9-12 klasių mokiniams)



# MUZIEJUS-GALERIJA

## Kas yra VDA Panemunės pilies muziejus-galerija?

---

Muziejus-galerija – tai senovė ir šiuolaikybė: pilies ekspozicijos, pasakojančios pilies istoriją ir VDA šiuolaikinio meno parodos.

Manoma, kad Panemunės pilies teritorijoje prieš daugiau nei 700 metų galėjo būti didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytenio dvaras. XV a. viduryje Panemunė atiteko garsiems Lietuvos didikams Bilevičiams, kurių rankose išbuvo iki XVI a. pabaigos. 1597 m. Panemunę įsigijęs vengrų kilmės pirklys Janušas Eperješas čia pastatydino didingą renesanso stiliaus mūrinę pilį, kuri, po daugiau kaip pusantro šimto metų, naujų šeimininkų – Gelgaudų – iniciatyva, buvo iš esmės pertvarkyta, jai suteikta klasicizmo elementų.

Šiandien Panemunės pilis – geriausiai išlikusi renesansinė rezidencinė pilis Lietuvoje, kuri atskleidžia turtingus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos ir kultūros sluoksnius. Ji išsiskiria savo efektingu dydžiu ir išlikusia Kunigaikštystės laikus menančia sienų tapyba, kurios fragmentai liudija apie klasicizmo, ampyro ir bydermejerio stilių puošybės madas. Kita ypatinga vertė yra skirtingas epochas atspindintys stiliai: renesansas, barokas ir klasicizmas.

Tokia įvairovė ir nuolat keičiamos Vilniaus dailės akademijos ekspozicijos nepalieka abejingų nei mažų, nei didelių: Panemunės pilies archeologijos radiniai, klasicistinė sienų tapyba, Žemaitijos seniūnijos, dar vadintos kunigaikštyste, valdytojo, Žemaičių seniūno, reprezentaciniai apartamentai, pilies virtuvės ekspozicija, apžvalgos bokštas ir parkas atskleidžia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų pasaulį ir kviečia lankytojus leisti į unikalią kelionę laiku.



## Kaip pasirengti išvykai į muziejų-galeriją?

---

Iš anksto užsiregistruokite į jus sudominusį edukacinį užsiėmimą tel. +370 447 41729, 0 689 93185 arba el. p. [info@panemunespilis.lt](mailto:info@panemunespilis.lt), kad galėtume suderinti jūsų apsilankymo laiką. Atkreipkite dėmesį, kad užsiėmimo dalyvių skaičius ribotas – į vieną grupę priimame nuo 12 iki 25 asmenų. Jei planuoja atvykti daugiau žmonių, suskirstykite juos į grupes ir užsisakykite edukacinius užsiėmimus vieną po kito.

Laukiame Jūsų  
istorinėje Žemaitijos kunigaikštystės  
valdytojo rezidencijoje!




# Pažintis su Panemunės pilimi. Meno ir istorijos pinklės

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: GIDO PASAKOJIMAS,  
KOMANDINIS KŪRYBINIŲ  
UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS,  
DISKUSIJA

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMA  
VISA EKSPozICIJA





---

Šią apžvalginę edukacinę ekskursiją rekomenduojame mokinių grupėms, į Panemunės pilį atvykusioms pirmą kartą.

Pirmoje ekskursijos dalyje sužinosite apie Lietuvos didįjį kunigaikštį Vytenį, jo dvarą bei legendines kalvas, susipažinsite su Panemunės pilies istorija: kas, kada ir koku tikslu pastatė šią pilį, kuo pilies gyventojai užsiėmė, kaip gyveno. Apžiūrėdami senovinę virtuvę, išsiaiškinsite, ką valgė pilies šeimininkai, kas ir kur jiems gamino maistą, kokius prieskonius vartojo. Ekskursija tęsiama atkurtose menėse, kur išlikę sienų tapybos fragmentai daugiausia liudija apie klasicizmo, ampyro ir bydermejerio stilių puošybos madas. Vaikščiodami po ekspozicijos erdves, pamatysite archeologinius radinius.

Antroje edukacijos dalyje, apžiūrėję VDA šiuolaikinio meno parodą, atliksite praktines kūrybines užduotis eksponuojamos parodos tematika.

---

**Reikšminiai žodžiai:** Vytenis, reprezentaciniai apartamentai, archeologiniai radiniai, senovinė virtuvė, bokštas, meno paroda.



# Panemunės pilis: nuo faktų iki lobio



TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: GIDO PASAKOJIMAS,  
ORIENTACINIS ŽAIDIMAS,  
KOMANDINIS UŽDUOČIŲ  
ATLIKIMAS, DISKUSIJA

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMA  
VISA EKSPONICIJA  
IR PARKAS



KULTŪROS  
PASAS

---

Edukacija skirta visiems, norintiems naujų potyrių ir aktyvios veiklos.

Pirmoje edukacinio užsiėmimo dalyje susipažinsite su Panemunės pilies istorija, apžiūrėsite lankomas pilies erdves (senovinę virtuvę, buvusius gyvenamuosius apartamentus, bokštą, karcerį), archeologinius radinius. Ekskursija tęsiama pilies kieme ir parke.

Antroje užsiėmimo dalyje, pasidalinę į dvi komandas ir gavę nuorodas, leisitės ieškoti pilies lobio ne tik pilyje, bet ir pilies parke.

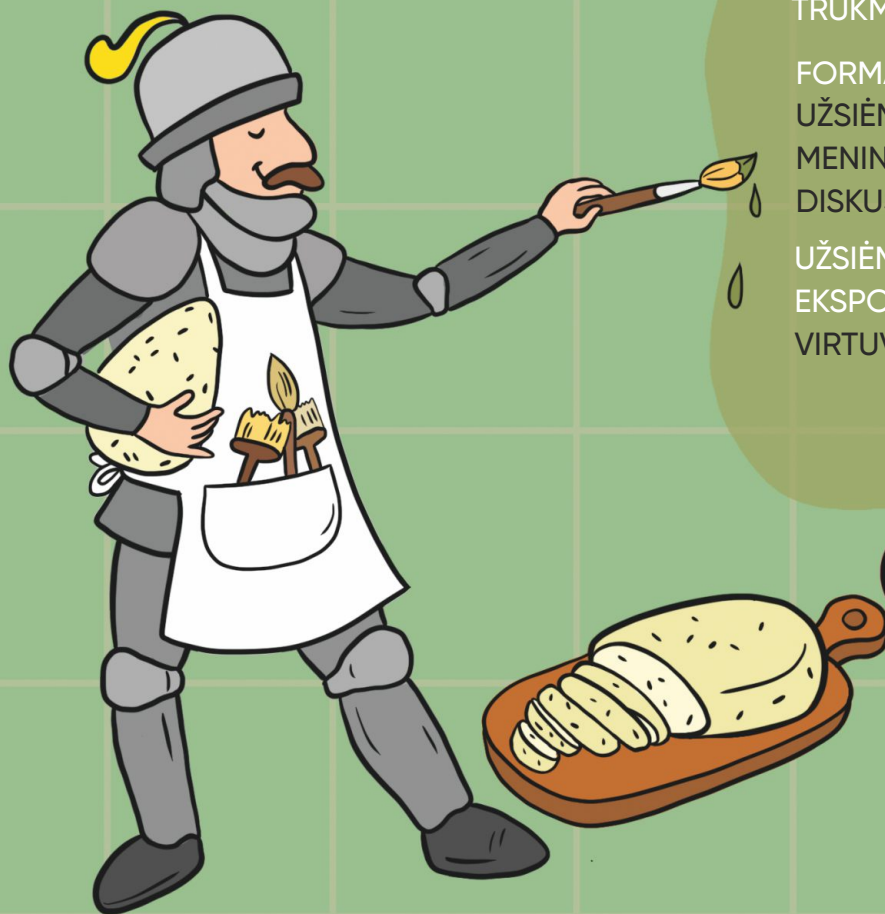
Įgytų žinių prireiks, atliekant nuorodose pateiktas užduotis – patirsite komandinio darbo žavesį, priimtų sprendimų svarbą ir atradimo džiaugsmą.

---

Reikšminiai žodžiai: Vytenis, archeologiniai radiniai, saleziečių vienuolynas, koplytėlė, senovinė virtuvė, nuorodos, kodas, lobių skrynia.



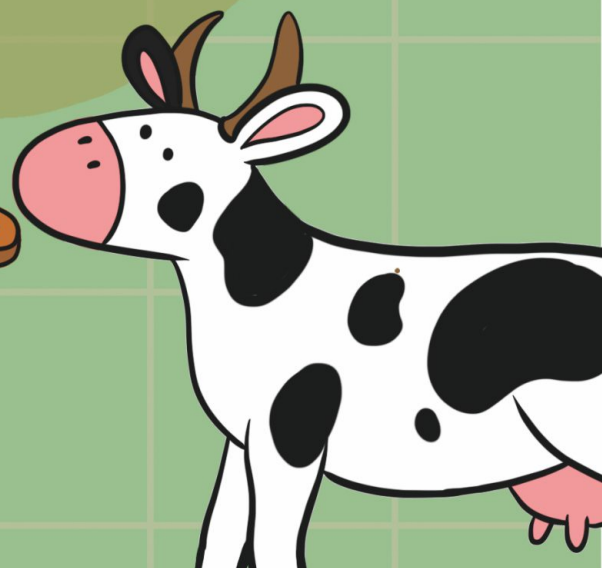
# Restauravimo magija: sienų tapyba varške



TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS  
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,  
MENINĖ VEIKLA, GRUPINIS DARBAS,  
DISKUSIJA)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS  
EKSPOZICIJOS DALYS: APARTAMENTAI,  
VIRTUVĖ, EDUKACIJŲ SALĖ





KULTŪROS  
PASAS

Šiandien namuose sienos paprastai dažomos viena spalva arba tapetuojamos, todėl neretai sunku suprasti, kaip sienos buvo dekoruojamos prieš kelis šimtmečius, kokius dažus anuomet naudojo dekoratoriai.

Panemunės pilyje vidaus apdailos darbams buvo naudojami kazeininiai dažai. Kazeino terminas kilo iš lotyniško žodžio *caseus*, reiškiančio sūrį.

Šioje edukacijoje, pasitelkiant interaktyvias priemones, pasakojama Panemunės pilies sienų tapybos istorija (ekskursija po reprezentacinius apartamentus), po jos jaunieji restauratoriai edukacijų salėje patys pajunta restauravimo magiją: iš varškės gamina kazeininius dažus, juos maišo su spalvotais pigmentais, tuomet grupėse diskutuoja, kokį restauravimo būdą pasirinkti pateiktam iš dalies išlikusiam ornamento fragmentui: ar tik konservuoti, ar restauruoti, o gal atkurti trūkstamas vietas. Pasirinktas būdas išbandomas.

Po praktinės edukacinio užsiėmimo dalies vyksta rezultatų aptarimas.

Reikšminiai žodžiai: restauracija, profesija, paveldas, reprezentaciniai apartamentai, sienų tapyba, kazeininiai dažai, pigmentas, atsakomybė, sprendimo priėmimas.



# Dvarų virtuvė pagal „Puikų virėją“

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: GIDO PASAKOJIMAS,  
KOMANDINIS UŽDUOČIŲ  
ATLIKIMAS, DISKUSIJA

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS  
EKSPOZICIJOS DALYS:  
APARTAMENTAI, ISTORINĖ  
VIRTUVĖ, VALGOMASIS,  
KREDENSAS





1730–1750 m. Prancūzijoje įvyko gastrominė revoliucija. Prancūzų virėjai deklaravo senųjų kulinarijų tradicijų atsisakymą ir naują patiekalų ruošimo būdą vadino naujuoju arba moderniuoju. Naujoji prancūziška virtuvė pripažinimo sulaukė ir Abiejų Tautų Respublikoje – 1783 m. buvo išversta ir kelis kartus išleista naujosios prancūziškos virtuvės knyga „Puikūs virėjas“ (*Kucharz doskonały*, versta iš *La Cuisinière bourgeoise*). Kartu su prancūzų gastronomija plito ir stalo kultūra. Panemunės pilyje XVIII a. pabaigoje buvo įrengtas vienas pirmųjų šalyje valgomųjų, šalia jo – patalpa indams laikyti (vad. kredensas), taip pat buvo įrengta ir nauja virtuvė. Šios erdvės – puiki vieta gastronomiciškai diskutuoti.

Edukacinio užsiėmimo metu susipažinsite su XVIII a. gastrominėmis idėjomis, jų atgarsiais Lietuvoje, apžiūrėsite valgomąjį, tarnybines liokajų patalpas, istorinę XVIII a. virtuvę ir archeologinius radinius.

Įgytų žinių prireiks atliekant praktinę užduotį – padengti stalą pagal prancūzišką paprotį.

Reikšminiai žodžiai: dvarų virtuvė, prancūziška virtuvė, valgomasis, kredensas, stalo kultūra, archeologiniai radiniai.



# Gegužės trečiosios konstitucija ir Panemunės pilis – kas bendro?

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS  
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,  
KŪRYBINĖ VEIKLA, DISKUSIJA)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS  
EKSPOZICIJOS DALYS:  
APARTAMENTAS, ISTORINĖ  
VIRTUVĖ, EDUKACIJŲ SALĖ



---

Pirmoji moderni rašytinė Konstitucija Europoje pasirodė bendroje Lietuvos ir Lenkijos valstybėje 1791 m. gegužės 3-iają. Prie šios Konstitucijos sukūrimo prisidėjo ir žemaičiai, o ypač pirmasis asmuo Žemaitijoje – Žemaičių seniūnas ir Panemunės dvarininkas Antanas Anupras Gelgaudas.

1792 m. vasario 14 d. Raseinių pavieto bajorija, susirinkusi į seimelį Pijorų bažnyčioje ir išrinkusi seimelio vadovybę (vadovu tapo Mykolas Gelgaudas), vienbalsiai prisiekė Gegužės 3-iosios konstitucijai. Tą pačią dieną Telšiuose į seimelį susirinkusi šios repartacijos bajorija, vadovaujama Žemaičių seniūno Antano Anupro Gelgaudo, taip pat pareiškė pritarimą naujam valdymo įstatymui, Lenkijos ir Lietuvos valstybėje įtvirtinusi monarchiją, kuri reiškė karaliaus valdžios paveldimumą, tęstinumą, patikimumą ir valstybės raidos užtikrinimą. Iki tol valstybės valdymo forma buvo bajorų demokratija, kuri, pasak dr. Eligijaus Railos, iš esmės buvo visiška anarchija.

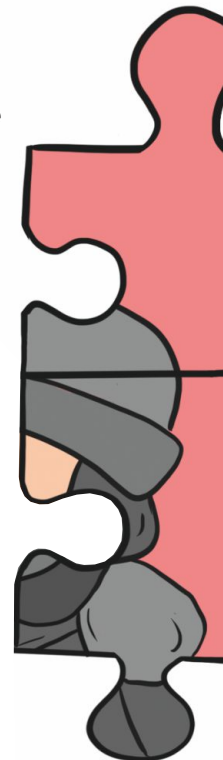
Nors naujajai 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Konstitucijai – jau 30 metų, šiandien čia, restauruotoje Gelgaudų Panemunės pilyje, vėl kalbame ir apie istorinę Konstituciją, ragindami pažinti Lietuvos konstitucingumo istoriją.

Pirmoje edukacinio užsiėmimo dalyje vyksta ekskursija, kurios metu aplankomi Žemaičių seniūno, prisidėjusio kuriant Gegužės 3-iosios konstituciją, Antano Anupro Gelgaudo reprezentaciniai ir privatūs apartamentai.

Antroje užsiėmimo dalyje vyksta Konstitucijos aktualijų pristatymas ir diskusija: ar 1791 m. Konstituciją galima laikyti ir Lietuvos konstitucingumo istorijos dalimi, kas yra Gegužės 3-iosios konstitucija, koks joje buvo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės statusas, kokia buvo 1791 m. spalio 20 d. Abiejų Tautų tarpusavio įžado akto reikšmė? Trečia užsiėmimo dalis – praktinės užduoties atlikimas ir diskusija.

---

Reikšminiai žodžiai: gegužės 3-iosios konstitucija, Ketverių metų seimas, Žemaitijos seniūnas, Žemaitijos seimeliai, Gelgaudo apartamentai.



# Pilies muzikos garsai



TRUKMĖ: 80–90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS  
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,  
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS,  
MUZIKAVIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS  
EKSPOZICIJOS DALYS:  
APARTAMENTAI, ISTORINĖ VIRTUVĖ,  
POKYLIŲ SALĖ



---

Muzikai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, laikantis Vakarų Europos pasaulyje įsigalėjusių kultūrinių tradicijų, nuo seno buvo skiriamas didžiulis dėmesys. Iš pradžių labiausiai puoselėta Lietuvos didžiojo kunigaikščio dvare, vėliau profesionalioji muzika koncentravosi didikų dvaruose. Menes puošdavo prabangūs muzikos instrumentai, o jų skleidžiami garsai buvo neatsiejama didikų švenčių, bendravimo dalimi. Dvarininkų išlaikomi orkestrai profesionalumu ir repertuaru prilygo Vakarų Europos dvarų orkestrams. Didžiulis dėmesys buvo skiriamas muzikiniam išsilavinimui.

Edukacija „Pilies muzikos garsai“ jus supažindins su Panemunės pilimi, jos istorija. Apžiūrėsite Žemaičių generalinio seniūno Antano Gelgaudo namus: jo reprezentacinius apartamentus, tarnams skirtas patalpas bei archeologinius radinius.

Antroje edukacijos dalyje pilies damos pristatys senosios muzikos instrumentus (klavesiną, gotikinę arfą, išilginę fleitą, rylą ir kt.) ir čia pat pamokys jais muzikuoti. Jūsų atmintyje dar ilgai išliks patirtas kūrybinis džiaugsmas, o jūs patys įgyvendinsite galbūt seniai puoselėtą viltį – nors akimirkai tapti muzikantu.

---

Reikšminiai žodžiai: diduomenė, muzika, klavesinas, arfa, fleita, ryla, muzikanto profesija.



# Kontušo juostos mazgytuvės

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS UŽSIĖMIMAS  
(GIDO PASAKOJIMAS, KŪRYBINIŲ  
UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS, JUOSTOS  
RIŠIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS  
EKSPOZICIJOS DALYS:  
APARTAMENTAI, ISTORINĖ  
VIRTUVĖ, POKYLIŲ SALĖ



---

Kultūrinės edukacijos užsiėmimas „Kontušo juostos mazgytuvės“ kviečia mokinius atvykti į Panemunės pilį, kuri tiesiogiai susijusi su bajorų luomu, nes priklausė bajorams Eperješams ir Gelgaudams. Ekskursijos metu dalyviams pristatomas reprezentacinis bajoro apartamentas bei jo valgomas, kur be kontušo juostų, vainikuojančių bajoro aprangą, negalėjo vykti joks suėjimas. XVII ir XVIII a. ATR buvo plačiai paplitusi apranga, kurią sudarė žiponu vadinamas apatinis ilgas drabužis ir iškilmingas viršutinis kaftanas (kontušas) skeltomis rankovėmis, suveržiamas plačia šilko juosta, perlenkta į keturias dalis, kuri du ar tris kartus apjuosiama aplink juosmenį. Ši juosta didikui buvo itin svarbus elementas, nes patvirtino jo savininko turtingumą. Laikui bėgant, šis drabužis tapo tautinės aprangos ir patriotinių tradicijų sinonimu, socialinio statuso rodikliu, nepakeičiamu aprangos elementu.

Susipažinę su kontušo juostomis, jų meninės raiškos simboliais, dalyviai kuria savo raštą, panaudojant patikusį simbolį. Edukacijos kulminacija – mokymasis apjuosti kontušo juostas ir surišti ypatingą mazgą. Tam naudojamos tikros natūralaus dydžio kontušo juostos.

---

Reikšminiai žodžiai: legenda, Abiejų Tautų Respublika, bajorų luomas, bajoro apranga, kontušo juosta.



# Į Panemunės pilį – pilių ir dvarų keliu!

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS  
UŽSIĖMIMAS (GIDO  
PASAKOJIMAS, VIKTORINA-  
PROTMŪŠIS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMA  
VISA EKSPOZICIJA IR PARKAS





KULTŪROS  
PASAS

Edukacinė programa „Į Panemunės pilį – pilių ir dvarų keliu!“ kviečia 9–12 klasių mokinius leisti į pažintinę kelionę po Panemunės pilį – vieną gražiausių Lietuvos renesanso laikotarpio architektūros pavyzdžių. Pirmoje dalyje, ekskursijoje, edukacijos dalyviai susipažins su Panemunės pilies istorija, architektūros bei interjero savitumais kitų pilių ir dvarų atžvilgiu.

Antroje dalyje vyks viktorina, paremta „Auksinio proto“ principu, kurioje bus galima pasitikrinti turimas ir įgyti naujų žinių apie nacionalinį dvarų ir pilių kelią, apimantį Jurbarko, Šakių, Kauno miesto ir Kauno rajono savivaldybių kultūros paveldo objektus.

Edukacijos metu dalyviai susipažins su pilių ir dvarų paveldu, bus skatinamas jų kultūrinis sąmoningumas, kūrybiškumas ir kritinis mąstymas, ugdomas gebėjimas bendrauti, dirbti komandose ir atsakingai vertinti kultūros vertybes.

Reikšminiai žodžiai: nacionalinis pilių ir dvarų kelias, kultūros paveldas, architektūra, interjeras, kultūros vertybės.



Pasirašyk kaip bajoras!

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS  
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,  
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS  
EKSPOZICIJOS DALYS:  
APARTAMENTAI, ISTORINĖ  
VIRTUVĖ, POKYLIŲ SALĖ



---

Užsiėmimas prasideda trumpa ekskursija, kurios metu mokiniai susipažįsta su pilies istorija, pasakojama apie raštininko darbą, tapatybės žymėjimą bei antspaudų paskirtį ir reikšmę senovėje.

Antroje dalyje vyksta praktinės dirbtuvės – mokiniai kuria simbolinį savo ženklą ir gamina suvenyrą, kurį pažymi pasirinktų formų antspaudu. Edukacijos dalyviai įgyja pradinį supratimą apie Lietuvos bajorijos kultūrą, Panemunės pilies istorinį kontekstą bei bajorų simbolikos – herbų ir vaško antspaudų – reikšmę.

Per aktyvią ir kūrybišką veiklą ne tik įtvirtinamos žinios apie praeitį, bet ir formuojamas asmeninis ryšys su kultūriniu paveldu.

---

Reikšminiai žodžiai: legenda, bajorų luomas, antspaudas, herbas, tapatybė, raštininkas, simbolika.





PANEMUNĖS  
PILIS

[www.panemunespilis.lt](http://www.panemunespilis.lt)